

ÁLLÁSFOGLALÁS

A Fény – Tér – Kép (fotogrammetria, távérzékelés, térinformatika) 2011. a magyarországi térinformatika közel egy évtizede folyamatosan megrendezett szakmai konferenciája. A szakmai közösség egybehangzó véleménye ismételten rámutatott a Nemzeti Térbeli Adat Infrastruktúra kialakításának fontosságára és a megszüntetésre váró műszaki-technikai akadályokra. A Konferencia résztvevői egyetértettek abban, hogy a fenti rendszer megvalósításának és hatékony működtetésének elsősorban szabályozási és adatpolitikai akadályai vannak. Említett infrastruktúra nemzetközi kereteit az EU INSPIRE irányelve Magyarországra is kötelező jelleggel meghatározza. A szakma a konferencián számos példán keresztül demonstrálta a térinformatikai eszköztár mással nem helyettesíthető fontosságát. Többek között ennek meggyőző példája a 2010. évi sajnálatos vörösiszap-katasztrófa. A térinformatika itt is kulcsszerepet játszott a nemzeti szintű, különböző ágazatokon átívelő kárfelmérésben, kármentésben, helyreállításban és a hosszú távú monitoring megvalósításában.

Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy kulcsfontosságú téradatok hozzáférhetővé (ingyenessé) tétele bár rövid távon bevételkiesést jelent az adatgazdának, hosszabb távon sokszorosán megtérül a nemzetgazdaság egészét nézve (v.ö. *Nagy-Britannia, Katalónia*). A hazai gyakorlat, kevés kivételtől eltekintve ettől alapvetően eltér. A Konferencián is bemutatott szakmai és térképi adatbázisok különleges nemzetgazdasági potenciált jelentenek. Ezek kihasználásának, egyben a közszféra hatékony működésének egyik alapvető gátja, hogy az állami költségvetési szervek egymásnak is általában díjfizetés (adat vagy/és díj szolgáltatás) ellenében szolgáltatják az általuk előállított adatokat. A megjelent állami intézetek, tudományos műhelyek és a gazdasági szféra mérvadó szakértőinek egybehangzó véleménye és javaslata:

A közszférán belüli adatkereskedelmet fel kell számolni, hiszen az káros a nemzetgazdaság egészének teljesítőképességére, korlátozza az innovációs és kutatási potenciált, gátolja a térbeli gondolkodás, modellezés elterjedését. A Konferencia résztvevői szükségesnek tartják, hogy Magyarország kormánya megteremtse a feltételeit annak, hogy az említett téradatok előállítása, aktualizálása, kezelése és szolgáltatása jól átláthatóan és egységes szabályok szerint történjen, valamint a köz érdekében, kizárólag a köz javát szolgáló esetekre a felhasználás ingyenes legyen.

A jelenlegi sok esetben alkalmazott gyakorlat ellentmondó, összekapcsolhatatlan és sokszor kétes minőségű helyi adatbázisok létrehozásához, párhuzamosságokhoz vezet, mivel a költségvetési szerveknek jellemzően nincs megfelelő pénzügyi és humán forrása az adatok megvásárlására és feldolgozására. A gyenge adatminőség és adatmodell napjainkban is jelentős közvetlen és közvetett gazdasági kárt okoz.

A kormányzaton belüli pénzmozgás nem jelent tényleges bevételt, ugyanakkor felesleges adminisztrációra kényszeríti az egyes fejezeteket, és értékes erőforrásokat von el a tényleges szakmai feladatok teljesítésének rovására. A megvalósítás összehangolt kormányzati tevékenységet és a finanszírozási háttér tudatos tervezését és biztosítását igényli, de ennek nemzetgazdasági szinten az előnyei vitathatatlanok.

A konferencia résztvevői felhívják a szakminisztériumokat (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Nemzetgazdasági Minisztérium, Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Belügyminisztérium, Vidékfejlesztési Minisztérium), mint legfontosabb adatgazdákat arra, hogy rövid távon a kormány jogalkotási tervében napirenden lévő jogszabályok szövegezésével, illetve – hosszú távon – egy, a nemzeti térinformatikai adatköröket egységesen szabályozó törvény létrehozásával hárítsák el a díjfizetési akadályt a közérdekű adatok hozzáférése előtt, és biztosítsák a forrásokat azok létrehozásához, rendszeres frissítéséhez és hálózaton keresztüli megosztásához. A törvényi szabályozásnak ki kell térnie a közhasznú felhasználás egyértelmű meghatározására is, melyet a jelenlegi jogszabályok egyértelműen nem tartalmaznak. A résztvevők egyben felajánlják teljes szakmai támogatásukat az említett feladatok elvégzéséhez.

Egyúttal felkérjük az MTA Földtudományi Osztályát saját állásfoglalásának megfogalmazására a közcélú adathozzáférés tárgyában.